

3. Visible Language. Inventions of Writing in the Ancient Middle East and Beyond (ed. C.Woods), Oriental Institute Museum Publications, 32, Chicago: University of Chicago, 2015, ISBN 978-1-885923-76-9.
4. Walker C.B.F. Cuneiform. The University of California Press/British Museum, 1987, ISBN 0-520-06115-2.
5. Leick G, Mesopotamia: The Invention of the City, Penguin Books Limited, 2002, ISBN 0140265740.
6. Mattessich R. The Oldest Writing and Inventory Tags of Egypt, University of British Columbia.
7. Larkin M., Earliest Egyptian Glyphs, vol.52, No. 2, March 1999, Archeological Institute of America. Tomb U-j at Abydos of Scorpion I king.
8. Gardiner A.H., Egyptian Grammar, Third Revised Edition. — Griffith Institute, 1957. — 646 p. — ISBN-10 0900416351.
9. <https://asia-business.ru/military/culture/writing/>
10. http://www.xianqin.org/paper/Chennianfu_OBI_Table_20120409.pdf
11. University of Washington's Visual Sourcebook of Chinese Civilization, depts.washington.edu/chinaciv
12. Резаненко В.Ф. Семантическая структура иероглифической письменности (Базовые структурные элементы). — Киевский государственный университет, 1985.

Тараненко Л.І.

доктор філологічних наук, доцент

доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ІНВАРІАНТНА ТА ВАРІАНТНІ МОДЕЛІ СТРУКТУРНО-ФАБУЛЬНОЇ ПОБУДОВИ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ПРИТЧ

***Анотація.** У статті за результатами аналізу структури текстів Євангельських притч обґрунтовано інваріантну алгоритмічну модель розгортання їхніх сюжетів за фабульними елементами. На основі отриманої моделі сформовано типові варіантні схеми структурної алгоритмічно-фабульної організації текстів притч.*

***Ключові слова:** Євангельські притчі, текст, структурний аналіз, інваріантна структурна модель, варіантні алгоритмічні схеми, розповідь, настанова.*

***Abstract.** In the paper by means of a structural analysis of the Gospel parables the author advances a unified model of their plot structure. On the basis of its components' differentiation the author forms variant schemes of the parables' algorithmic structure.*

***Key words:** Gospel parable, text, structural analysis, invariant structural model, variant algorithmic schemes, narration, admonition.*

Постановка проблеми. Структурна побудова притчі, як і будь-якого іншого тексту, характеризується, з одного боку, наявністю в ній певної сукупності традиційних фабульних елементів, з іншого — функціонуванням прямої або непрямої настанови, що концентрує дидактичний зміст її етичної ідеї.

Аналіз останніх публікацій. На цю ознаку організації викладу притчі неодноразово звертали увагу її дослідники [1, с. 5; 3, с. 267; 8, с. 502]. Проте питання алгоритмізації розгортання її змісту лишаються до теперішнього часу поза увагою лінгвістів. За цих обставин постає питання пошуку інваріантної моделі структурно-фабульної побудови тексту притчі та формування на її основі варіантних алгоритмів викладу її змісту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до літературознавчого словника [2, с. 560], притча є повчальною алегоричною оповіддю, в якій фабула підпорядкована моралізаційній частині твору. Це визначення вказує на двокомпонентну побудову тексту притчі як цілком вирішене питання в лінгвістиці й літературознавстві.

Щодо другого структурного елемента притчі, то, незважаючи на наявне різноманіття його термінологічного визначення (тлумачення, заключне тлумачення, моралізаційна частина, інферативний комунікативний блок, розширене пояснення прикладу, мораль та ін.), на нашу думку, з погляду дидактичної функції притчі з її морально-етичною спрямованістю його доцільно називати *настановою*.

Отже, ми набуваємо підстав вважати, що структура тексту притчі складається з двох частин: *розповіді* та *настанови*. Проте, якщо «настанова» є таким елементом, подальше членування структури якого для лінгвістичного аналізу недоцільне, то, на відміну від неї, «розповідь» потребує додаткової диференціації на складові елементи.

У праці [4, с. 37] ми зазначали, що побудову моделі такого типу раціонально здійснювати на підставі розуміння фабули як алгоритму подій, що формують сюжет, а сюжету — як способу викладу теми за певними елементами фабули. Тому, спираючись на апробований нами у попередніх працях [там само, с. 36–42] підхід до алгоритмічно-фабульного моделювання тексту та розглядаючи «розповідь» як складний структурний елемент притчі, що за функціонально-композиційним призначенням і є, по суті, її фабулою, вважаємо за доцільне здійснити її поділ на такі структурно-фабульні елементи: *вихідна дія, розвиток дій, результат*.

Отже, інваріантна модель структурно-фабульної побудови тексту притчі набуває такого вигляду: *розповідь* (вихідна дія → розвиток дій → результат) → *настанова*.

Формування структурно-фабульних алгоритмічних моделей варіантів викладу текстів притч здійснювалося у співвіднесенні з інваріантною моделлю на підставі аналізу смисломісткого насичення відомих Євангельських притч [5–7]. Проведений з цього приводу аналіз засвідчив, що принаймні сім Євангельських притч (Мв. 13, 31–32; Мв. 13, 33; Мв. 13, 45–46; Мв. 13, 47–50; Мк. 4, 26–29; Лк. 11, 5–8; Лк. 12, 16–21) мають елементарну структурно-фабульну модель з послідовним алгоритмом викладу їхнього змісту, у яких має місце лінійне розгортання фабульних елементів: *вихідна дія → розвиток дій → результат → настанова*. Прикладом такої варіантної моделі може слугувати притча «The Parable of the Mustard Seed»:

«The Kingdom of Heaven is like a grain of mustard seed, which a man took and sowed in his field, which indeed is the least of all seeds; but when it is grown it is the greatest among herbs and becometh a tree, so that the birds of the air come and lodge in the branches thereof» (Matthew 13, 31–32).

У відповідності до структури варіантної моделі, смисломістке насичення фабульних елементів цієї притчі набуває такої алгоритмічної послідовності: *чоловік посіяв гірчичне зерно → із зернятка виросло дерево → птахи ховалися в його гілках → Царство небесне схоже на зерня гірчичне.*

Варто уваги й те, що тексти Євангельських притч, побудовані за аналізованою моделлю, можуть містити пряму настанову у формі експозиційного елементу у межах фабульного елементу «вихідна дія», а не в «настанові». Проте, незалежно від цього, настанова фіксується пам'яттю реципієнта на підставі повного усвідомлення ним тексту притчі.

Друга варіантна структурно-фабульна модель, сформована на основі аналізу текстів Євангельських притч, має багатоступеневу схему розгортання фабульного елемента «розвиток дій» (напр., Мв. 13, 44; Лк. 15, 8–10; Лк. 15, 4–7; Мв. 13, 24–30; Лк. 16, 1–9; Мв. 20, 1–16; Мв. 25, 1–13).

Характерною особливістю третього типу структурно-фабульної моделі викладу змісту притчі є застосування багатоступеневих схем алгоритмів актуалізації фабульних елементів «розвиток дій» та «результат». Специфіка її реалізації полягає в тому, що паралельно з розгортанням фабульних елементів «розвитку дій» відбувається виклад відповідних фабульних елементів «результату» (див., напр., притчі: Мв. 18, 23–35; Мв. 22, 2–14; Лк. 20, 9–16; Лк. 18, 1–8; Лк. 10, 30–37). При цьому настанова витікає зі смисломісткого насичення лише одного фабульного елемента «результат», незалежно від його ієрархії в структурі моделі.

Цікавою вбачається модель з паралельною схемою алгоритму розгортання фабульних елементів «розвитку дій», особливість якої полягає в тому, що «розвиток дій» розгортається шляхом паралельного викладу його фабульних елементів та відповідних елементів «результату» (напр., Лк. 7, 41–43; Лк. 18, 9–14; Лк. 17, 7–10; Мв. 13, 3–9; Мв. 25, 14–30).

Специфічною ознакою структурно-фабульної моделі з альтернативною схемою викладу «результату» (напр., Лк. 13, 6–9) є висока ступінь абстракції, тобто відсутність прямої настанови, за умов якої реципієнт продукує її у своїй свідомості на ґрунті відомих йому прикладів з божественного та мирського життя.

Висновки дослідження. За результатами проведеного таким чином структурно-фабульного аналізу Євангельських притч нами обґрунтовано їхню інваріантну алгоритмічну модель, інтерпретовану у вигляді певної системи, яка й забезпечує змістову єдність тексту. На верхньому ієрархічному рівні зазначеної системи розташовані два укрупнених структурних блоки притчі: розповідь та настанова. На другому ієрархічному рівні розповідь диференційовано на три відповідні фабульні елементи: вихідна дія, розвиток дій та результат.

Запропонований алгоритмічно-фабульний розгляд притч дозволяє перейти до цифрової індексації елементів типових моделей їхніх текстів з перспективою

здійснення комп'ютеризованого аналізу спільних і диференційних ознак їхньої смисломісткої організації та переходу до продукування подібних творів.

Література

1. Богачевська І.В. Притча як об'єкт релігієзнавчого дослідження // Вісник Житомирського державного університету. — 2011. — Вип. 59. Філософські науки. — С. 3–8.

2. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Друге видання, виправлене, доповнене. — К.: Видавничий центр «Академія», 2007. — 752 с.

3. Пихтовникова Л.С., Яремчук І.М. Дискурс притчі у синергетичному аспекті // Наукові записки. Серія «Філологічна». — 2012. — Вип. 26. — Острог: Національний університет «Острозька академія». — С. 266–270.

4. Тараненко Л.І. Просодична зв'язність англійської прозової байки: монографія / Л. І. Тараненко. — К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2008. — 204 с.

5. Book of Luke: 21st Century King James Version [Electronic Resource]. Access Mode: <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+1&version=KJ21>

6. Book of Mark: 21st Century King James Version [Electronic Resource]. Access Mode: <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+1&version=KJ21>

7. Book of Matthew: 21st Century King James Version [Electronic Resource]. — Access Mode: <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew%201&version=KJ21>

8. Leventhal R.S. The Parable as Performance: Interpretation, Cultural Transmission and Political Strategy in Lessing's Nathan der Weise // The German Quarterly. — 1988. — Vol. 61, No.4. — P. 502–527.

Aleksander JANISZEWSKI

kandydat nauk filologicznych, docent w katedrze

Edytorstwa i redagowania Politechniki Kijowskiej

Kijów (Ukraina)

BIBLIOGRAFIA UKRAINY I POLSKI: W CZYM POLEGA RÓŻNICA?

Анотація. У статті йдеться про оформлення бібліографічних списків (списків літератури) у наукових публікаціях (в журналах і книгах) України та Польщі. Акцентується увага, що у Польщі з якихось причин майже у кожному науковому часописі і в жодному видавництві не дотримуються норм Міжнародного стандартного бібліографічного опису (ISBD), що дуже ускладнює роботу з польськими джерелами закордонним науковцям, особливо українським. Йдеться про те, що укладання списків використаної літератури у монографіях, статтях, дисертаціях відповідно до правил ISBD слугує додатковим фільтром проти такого ганебного явища в науковому середовищі, як плагіат.

Ключові слова: бібліографія, список літератури, ISBD, Польща, Україна, монографія, стаття, дисертація, плагіат.

Adnotacja. W artykule chodzi o ukształtowanie spisów bibliograficznych (spisów literatury) w publikacjach naukowych (w czasopiśmie i książkach) Ukrainy i Polski. Akcentuje się uwaga, że w